

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____ М. І. Мальований
“ _____ ” _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Цивільний захист»

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: 073 “Менеджмент”

Освітньо-професійна програма «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»

Факультет: менеджменту

Умань – 2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни “Цивільний захист” для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 “Менеджмент”. – Умань, Уманський НУС. – 11 с.

Розробник: Нікітіна О.В, к. с.-г. н., ст. доцент

_____ Нікітіна О.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Протокол від “ _____ ” _____ 2019 року № _____

Завідувач кафедри _____
_____ (підпис)
_____ ” _____ 2019 року

(Сонько С. П.)
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету менеджменту

Протокол від “ _____ ” _____ 2019 року № _____.

“ _____ ” _____ 2019 року

Голова _____ (Гоменюк М.О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2019 року

© Нікітіна О. В., 2019 рік

© Уманський НУС, 2019 рік

**1. Опис навчальної дисципліни
«Цивільний захист»**

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 “Управління та адміністрування”	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність 073 «Менеджмент» Освітньо-професійна програма «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
	11-й	11-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,3 самостійної роботи студента – 3,6	Освітній ступінь магістр	10 год.	2 год.
		Практичні	
		10 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		70 год.	86 год.
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної становить (%):

- для денної форми навчання – 28,6
- для заочної форми навчання – 4,7

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Завданням вивчення дисципліни «Цивільний захист» є здобуття таких компетентностей:

інтегральної:

– здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

загальних:

- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

спеціальних (фахових):

– Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації.

– Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани.

Програмними результатами вивчення дисципліни є:

– Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;

– Проектувати ефективні системи управління організаціями.

– Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- роль і місце підрозділів Міністерство з НС України в забезпеченні безпеки населення та територій під час виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;
- систему нормативних документів щодо захисту населених пунктів, промислових та інших об'єктів від чинників надзвичайних ситуацій;
- стратегію державної політики у сфері цивільного захисту;
- склад збитків від надзвичайних ситуацій;
- сутність і функції страхування у галузі цивільного захисту.

уміти:

- визначати рівень збитків від НС;

- визначати прямі та побічні збитки від НС;
- користуватися методикою проведення обґрунтування доцільності та оцінки ефективності організаційно-технічних заходів цивільного захисту;
- оцінювати ефективність при обґрунтуванні заходів щодо удосконалення заходів безпеки.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Організація цивільного захисту. Небезпечні та вражаючі фактори надзвичайних ситуацій

Змістовий модуль 1. Причини виникнення та класифікація НС.

Тема 1. Цивільний захист населення у НС та його законодавче забезпечення.

Змістовий модуль 2. Причини виникнення та класифікація НС.

Тема 2. Природні НС в Україні та дії населення під час їх виникнення.

Тема 3. НС техногенного характеру. Радіаційні небезпеки.

Тема 4. Хімічні небезпеки.

Тема 5. Транспортні небезпеки. Пожежо- та вибухонебезпечні об'єкти

Змістовий модуль 3. Захист населення і територій від НС

Тема 6. Засоби індивідуального захисту населення.

Тема 7. Планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного та біологічного зараження

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Організація цивільного захисту. Небезпечні та вражаючі фактори надзвичайних ситуацій												
Змістовий модуль 1. Причини виникнення та класифікація НС.												
Тема 1. Цивільний захист населення у НС та його законодавче забезпечення.	16	2	2	–	–	12	14	2	2			10
Разом за модулем 1	16	2	2			12	14	2	2			10
Змістовий модуль 2. Причини виникнення та класифікація НС												
Тема 2. Природні НС в Україні та	16	2	2	–	–	12	12					12

дії населення під час їх виникнення.												
Тема 3. НС техногенного характеру. Радіаційні небезпеки.	12	2	–	–	–	10	15					15
Тема 4. Хімічні небезпеки.	13	1	2	–	–	10	15					15
Тема 5. Транспортні небезпеки. Пожежо- та вибухонебезпечні об'єкти	13	1	2	–	–	10	15					15
Разом за модулем 2	54	6	6			42	57	-				57
Змістовий модуль 3. Захист населення і територій від НС												
Тема 6. Засоби індивідуального захисту населення.	13	1	2	–	–	10	15					15
Тема 7. Планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного та біологічного зараження	9	1		–	–	6	4					4
Разом за модулем 3	20	2	2			16	17					19
Усього годин	90	10	10	–		70	90	6	2			86

5. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма

1	Нормативно-законодавча база ЦЗ в Україні	2	2
2	Оцінка радіаційної та хімічної обстановки у надзвичайних ситуаціях	2	
3	Прилади радіаційної розвідки й дозиметричного контролю	1	
4	Особливості ведення землеробства в умовах радіаційного забруднення земель	1	
5	Оцінка та основні напрямки підвищення стійкості роботи у НС	1	
6	Захисні споруди цивільного захисту	2	
7	Модульна контрольна робота	1	
	Разом	10	2

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ п/ п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Захист працівників у НС	10	15
2	Негативний вплив та захист працівників від електромагнітного випромінювання різних частот	10	15
3	Осередок ядерного ураження. Вплив на людей і об'єкти	10	15
4	Прилади радіаційної і хімічної розвідки	10	15
5	Основи ЦЗ України	10	10
6	ЦЗ в сучасних умовах	10	10
7	Організація і проведення рятувальних невідкладних робіт у НС	10	2
	Разом	70	82

9. Індивідуальні завдання

СПИСОК РЕФЕРАТІВ

- Вплив техногенного середовища на озоновий шар нашої планети.
- Надзвичайні ситуації, що загрожують добробуту людини та суспільства.
- Чорнобильська катастрофа: контроль радіоактивного забруднення довкілля.
- Про небезпеку мобільних телефонів.
- . Біологічна загроза безпеці життєдіяльності.
- Зсуви ґрунту як надзвичайна ситуація: особливості прогнозування і попередження.
- . Пожежна безпека в побуті.
- Пожежна ситуація в Україні та їх наслідки.
- Сучасний стан техногенної безпеки в Україні та напрямки підвищення ефективності запобіжних заходів.
- Фактори ризику в урбанізованому середовищі.
- Неоголошена війна природи (повені на Закарпатті: причини, наслідки, шляхи подолання).
- Чорнобильська АЕС: проблеми безпеки життєдіяльності українського на- роду на сучасному етапі розвитку. Дії уряду щодо подолання негативної ситуації та їхня достатність.
- Війни на сучасному етапі розвитку цивілізації – причини та наслідки для життєдіяльності людей. Які необхідні заходи для уникнення війни?

10. Методи навчання

Лекції, практичні, індивідуальні заняття, консультації та самостійне вивчення тем навчальної дисципліни.

До підготовки фахівців високого рівня використовуються такі методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні методи – розповідь-пояснення, бесіда, лекція.
- наочні – ілюстрація, демонстрація;
- - практичні – практичні роботи, реферати;
- інформаційно-рецептивний метод передбачає передачу знань у готовому вигляді, сприяє розвитку уваги студентів;
- репродуктивний метод забезпечує можливість передавання великої за обсягом навчальної інформації за мінімально короткий час, без великих витрат зусиль;
- проблемний метод. Викладач показує зародження істини конкретної науки, демонструючи еталон проблемного мислення. Засвоюється засіб та логіка розв'язання проблеми, розвивається логічне мислення, формулюється інтерес до навчальної роботи;

- частково-пошуковий. Викладач організовує та спрямовує думки студентів до самостійного розв'язання проблеми, сприяє переходу знань у переконання. Формує вміння самостійно здобувати знання, сприяє розвитку логічного мислення, виховує інтерес до науково-пошукової діяльності;
- пошуковий метод, сприяє оволодінню методами наукового пізнання. Відбувається розвиток здібності до творчої діяльності.

11. Методи контролю

Матеріал лекції оцінюється за допомогою усного опитування, модульного контролю, тестового контролю знань. Підсумковий контроль знань – залік.

Усний контроль здійснюється під час проведення аудиторних занять і має за мету перевірку засвоєння студентами кредитних модулів навчальної дисципліни.

Модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах, а також для встановлення зворотного зв'язку між викладачем, його якістю викладання і рівнем знань і умінь студентів.

Тестовий контроль передбачає однакові вимоги до усіх студентів, допомагає уникати надмірних хвилювань, надає можливості ефективніше використовувати час, стимулює студентів до самоконтролю. Використовується для виявлення знання фактів, для визначення вмінь творчо використовувати набуті знання більш ефективними є інші методи контролю.

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань студентами за більш тривалий період навчання: за семестр, рік або курс навчання. Він охоплює і теоретичну і практичну підготовку студентів, здійснюється під час заліку.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний (модульний) контроль						Сума	
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	
10	20	10	10	10	10	30	

T1, T2 ... T7 - теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Балабак А. В. Цивільний захист // Методичні рекомендації для вивчення дисципліни і завдання для контрольної роботи студентам за напрямом 6.090101 «Агрономія» — Умань: УНУС, 2016. — 12 с.
2. Навчальні посібники.
3. Підручники.

14. Рекомендована література

Базова

1. Васійчук В.О. Основи цивільного захисту: навч. посіб. / В.О. Васійчук, В.Є. Гончарук, С.І. Качан, С.М. Мохняк. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2010. – 384 с.
2. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. Техногенна та природна небезпека./ За заг. ред. В.В. Могильченка. – К.: КІМ, 2007. – 636 с.
3. Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 175
4. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. – К.: Знання, 2010. – 487 с.
5. Шоботов В.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, – К.: Центр початкової літератури, 2006.- 438 с.

Допоміжна

1. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. / [Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков И.В., Литвинов В.В., Письменный Е.Н.] Учебн. пособие.–К.НТУУ КПИ,200., - 363с.

2. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні

3. Міговіч Г.Г. Довідник з цивільної оборони, ЗАТ "Українська технологічна група". К.–1998. - 526с.

4. Депутат О.П. Цивільна оборона. Навчальний посібник / О.П Депутат., І.В. Коваленко., І.С. Мужик - Львів, "П.П. Васильович К.І.", 2005. - 338 с.

5. Методика оценки инженерной обстановки при гидродинамической аварии.- ГОЧС НГТУ

15. Інформаційні ресурси

1. <http://bookdn.com>

2. <http://sites.znu.edu.ua>.

3.http://www1.nntu.nnov.ru/RUS/otd_sl/gochs/posobiya/posob7/posob7glava1_2_1.htm

4.<http://www.mns.gov.ua/content/nasdopov2010.html>

5.<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>